

O. Egidiusz Jarosław Włodarczyk OFM, *Głoszenie słowa Bożego w sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej po Soborze Watykańskim II. Studium historyczno-homiletyczne*, Wydawnictwo OO. Bernardynów Calvarianum, Kalwaria Zebrzydowska 2022, ss. 615

DOI: <https://doi.org/10.18290/kip2023-15>

W znakomitej, redagowanej przez ks. Henryka Sławińskiego, serii wydawniczej „Ancilla Verbi” Wydawnictwa OO. Bernardynów Calvarianum opublikowana została monografia autorstwa o. Egidiusza Jarosława Włodarczyka OFM pt. *Głoszenie słowa Bożego w sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej po Soborze Watykańskim II. Studium historyczno-homiletyczne*, jako kolejny, dwunasty tom.

Struktura tego obszernego dzieła jest standardowa. We wstępie Autor nawiązał do jubileuszu 400-lecia istnienia pasyjno-maryjnego sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej, przypadającego na 2002 r. Podkreślił znaczenie, jakie na przestrzeni dziejów odgrywała i wciąż odgrywa ta *sui generis* polska Jerozolima, będąca odwzorowaniem miejsc świętych w ojczyźnie Chrystusa. Przechodząc na płaszczyznę rozważań naukowych Autor dał wyraz swojej dojrzałości naukowej i świadomości metodologicznej, trafnie identyfikując bogactwo problematyki prezentującej potencjał badawczy dla historyków, historyków sztuki, socjologów, psychologów, etnografów, teologów i przedstawicieli innych nauk. Zawężając perspektywę badawczą do teologii, Autor przedstawił dotychczasowy stan badań i na tym tle określił swoje pole badawcze. Zauważył, że „[d]otąd nie podjęto refleksji nad fenomenem przepowiadania słowa Bożego w sanktuarium. [...] Posługa kaznodziejska w kalwaryjskim sanktuarium jest zjawiskiem szczególnie interesującym i godnym uwagi” (s. 16). Trafnie Autor podkreślił aktualność podejmowanego tematu, w szczególności wobec potrzeby dostosowania posługi głoszenia słowa Bożego w Kalwarii do oczekiwań współczesnego człowieka.

Celem badawczym Autor uczynił „stworzenie możliwie całościowego opisu kaznodziejstwa w sanktuarium w Kalwarii od zakończenia Soboru Watykańskiego II (1965) do roku 2020” (s. 18). Problem badawczy Autor

postawił w pytaniu: „Jakie wyjątkowe cechy głoszenia słowa Bożego nadaje sanktuarium w Kalwarii?” (s. 18). Badania Autora zaprezentowane w monografii oparte są na rozległym materiale źródłowym, a mianowicie na analizie kronik klasztoru kalwaryjskiego, ksiąg tematyki kazań oraz zachowanych tekstach kazań i homilii.

Zasadnicze treści rozprawy zostały pomieszczone w siedmiu rozdziałach. Rozdział pierwszy – *Charakterystyka sanktuarium kalwaryjskiego* – obejmuje nakreślenie roli, jaką sanktuaria odgrywają w życiu Kościoła, z perspektywy biblijnej, prawnej i teologicznej; przedstawienie zarysu historii sanktuarium w Kalwarii oraz form jego działalności. Rozdział pierwszy stanowi bardzo dobry wstęp do dalszych rozważań i przedstawienia wyników oryginalnych badań naukowych. W rozdziale drugim – *Okoliczności głoszenia słowa Bożego* – Autor wyodrębnił trzy grupy rzeczonych okoliczności (główne uroczystości odpustowe, inne uroczystości i święta, głoszenie słowa Bożego w ciągu roku), wskazując szczegółowo w ramach każdej z wyróżnionych grup, o jakie konkretnie okoliczności chodzi. Rozdział trzeci – *Treść* – zawiera wyszczególnienie i omówienie prezentowanych przez „kalwaryjskich szafarzy słowa” treści, a mianowicie zagadnienia trynitarnie, eklezjologiczne, mariologiczne, społeczne, kalwaryjskie i inne zagadnienia. W rozdziale czwartym – *Formy i sposoby głoszenia* – Autor wskazał i omówił wśród form głoszenia homilie (homilie niedzielne i świąteczne, głoszone w dni powszednie, sakramentalne i obrzędowe, okolicznościowe i głoszone na Drózkach) oraz kazania (pasyjne, skierowane do pielgrzymów, głoszone na Drózkach), powitanie pielgrzymów i rozważania głoszone przy stacjach Drózek. Natomiast wśród sposobów głoszenia wyodrębnił rekolekcje i dni skupienia, misje ludowe oraz innego rodzaju cykle kazań. W rozdziale piątym – *Głosiciele* – Autor zwrócił uwagę na tych, którzy podejmują w sanktuarium kalwaryjskim posługę głoszenia słowa Bożego, a mianowicie papieży (św. Jan Paweł II i Benedykt XVI), biskupów, prezbiterów, diakonów i świeckich przewodników kalwaryjskich. Rozdział szósty – *Odbiorcy* – w całości poświęcony został osobom, do których adresowane jest głoszenie słowa Bożego, a mianowicie kalwaryjskim pielgrzymom, osobom odpowiadającym w sanktuarium kalwaryjskim swoje rekolekcje i dni skupienia, a także wiernym mieszkającym w bliskości sanktuarium, którzy systematycznie uczestniczą w sprawowanych w nim formach kultu. Ostatni, siódmy rozdział – *Ocena posługi głoszenia słowa Bożego* – zgodnie ze swoim brzmieniem zawiera dokonanie oceny poprzez wskaza-

nie walorów i mankamentów posługi słowa Bożego w kalwaryjskim sanktuarium. Autor nie poprzestaje jednak na tym etapie, lecz idzie dalej proponując konkretne rozwiązania mające na celu udoskonalenie posługi głoszenia słowa Bożego w sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej. Ten ostatni rozdział monografii jest szczególnie wartościowy. Świadczy nie tylko o doskonałym warsztacie naukowym o. Egidiusza Jarosława Włodarczyka OFM, ale także o jego wrażliwości na potrzeby współczesnego człowieka, umiejętności dostrzegania problemów i proponowania rozwiązań. Nie trudno zauważyć, że o. Egidiuszowi leży na sercu sprawa ciągłego doskonalenia posługi słowa Bożego w sanktuarium kalwaryjskim dla dobra Kościoła i dla dobra człowieka.

W zakończeniu Autor podsumował rozważania, sformułował wnioski i udzielił odpowiedzi na pytanie badawcze. Wśród wyjątkowych cech głoszenia słowa Bożego, jakie nadaje sanktuarium w Kalwarii, wskazał m.in. zjawisko wyprowadzenia głoszenia słowa Bożego z kościoła na zewnątrz, podczas liturgii i nabożeństw sprawowanych na Drózkach. Ponadto Autor wskazał, jako cechę specyficzną, „połączenie na dużą skalę w głoszeniu Ewangelii słowa z obrazem, rozumianym tu jako kalwaryjskie drogi, kaplice, obrazy” (s. 567). Kolejną ważną cechą jest „ukazanie ścisłej więzi między życiem Jezusa i życiem Jego Matki. Staje się to możliwe dzięki plastyczności kalwaryjskich Drózek. Szlak Drózek Pana Jezusa przeplata się ze szlakiem Drózek Matki Bożej, tak jak splecione były ich ziemskie drogi” (s. 567). Jak następnie wskazał Autor, kolejną „cechą szczególną kaznodziejstwa praktykowanego w Kalwarii jest wyraźne ukazywanie prawdy, że słowo Boże głoszone przez różnych kaznodziejów stanowi element jednej całości” (s. 567), a ponadto uświadamianie członkom wspólnoty Kościoła, że posługa słowa nie jest misją jedynie duchowieństwa, co potwierdza się w działalności kalwaryjskich przewodników.

Wysoko należy także ocenić zacięcie badawcze Autora przejawiające się w dostrzeganiu i określaniu możliwości prowadzenia dalszych szczegółowych badań naukowych w podjętym obszarze eksploracji. Autor sformułował szereg pytań badawczych czekających wciąż na udzielenie odpowiedzi (zob. s. 569). Obszerna bibliografia obejmuje bogaty wykaz źródeł i literatury przedmiotu.

Książka autorstwa o. Egidiusza Jarosława Włodarczyka OFM pt. *Głoszenie słowa Bożego w sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej po Soborze Watykańskim II. Studium historyczno-homiletyczne*, zasługuje na uwagę

czytelników z wielu względów. Przede wszystkim należy tu podkreślić walor naukowy recenzowanej monografii, mający szczególne znaczenie dla uczonych specjalizujących się w zakresie teologii homiletycznej¹. Monografia prezentuje bowiem najwyższy poziom oryginalności ze względu na pionierskość przeprowadzonych przez o. Egidiusza Jarosława Włodarczyka OFM badań naukowych nad problematyką głoszenia słowa Bożego w pasyjno-maryjnym sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej od zakończenia Soboru Watykańskiego II (1965) do roku 2020. Drugim, nie mniej ważnym powodem, dla którego warto zagłębić się w lekturze recenzowanej monografii, jest jej trudna do przecenienia wartość poznawcza dla szerszego kręgu czytelników, spoza wąskiego grona specjalistów z zakresu teologii homiletycznej. Każdy, kto interesuje się miejscem i rolą sanktuarium w życiu Kościoła (a w szczególności sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej), w tym również doskonaleniem i pogłębianiem własnego życia duchowego, z pewnością doceni dzieło o. Egidiusza Jarosława Włodarczyka OFM, odnajdując w nim jasny, klarowny przekaz treści o charakterze historycznym, normatywnym i aksjologicznym. Bez przesady można ocenić, że lektura książki o. Egidiusza Jarosława Włodarczyka OFM daje okazję do przeżycia prawdziwej uczy duchowej i jednocześnie jest wzorem metodologicznego kunsztu.

Informacje o Autorze: DR HAB. JADWIGA POTRZESZCZ, PROF. KUL – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie; adres do korespondencji: Al. Raclawickie 14, 20-950 Lublin, Polska; e-mail: jadwiga.potrzeszcz@kul.pl; <https://orcid.org/0000-0002-4358-7273>

Information about Author: DR. HABIL. JADWIGA POTRZESZCZ, UNIVERSITY PROFESSOR – The John Paul II Catholic University in Lublin; correspondence address: Al. Raclawickie 14, 20-950 Lublin, Poland; e-mail: jadwiga.potrzeszcz@kul.pl; <https://orcid.org/0000-0002-4358-7273>

¹ Wysoką wartość naukową rozprawy doktorskiej o. Egidiusza Jarosława Włodarczyka OFM, na podstawie której została opublikowana analizowana tu monografia, podkreślali recenzenci powołani w przewodzie doktorskim, zob. recenzje autorstwa ks. prof. dra hab. Leszka Szewczyka (UŚ) i ks. prof. dra hab. Jana Perszona (UMK), dostępne na stronie internetowej: <https://wt.upjp2.edu.pl/przewody-i-postepowania-naukowe/doktoraty> [dostęp: 24.02.2023].